

**TÜRKİYE VE İNGİLTERE TEMEL EĞİTİM İLKOKUMA-YAZMA
UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI¹**

**COMPARISON OF BASIC EDUCATION READING AND WRITING
APPLICATIONS IN TURKEY AND BRITAIN**

İbrahim Halil YURDAKAL*

Özet:

2012-2013 eğitim-öğretim yılı itibari ile Milli Eğitim Bakanlığı uygulanmakta olan 8 yıllık zorunlu eğitim sistemini değiştirmiş ve “4+4+4” adı altında yeni bir sistemi uygulamaya koymuştur. Bu sistem ile ilköğretim, ilkokul ve ortaokul diye iki kısma ayrılmış ve İlköğretim Genel Müdürlüğü kaldırılarak yerini Temel Eğitim Genel Müdürlüğü almıştır. Eğitim sisteminin değişmesi ile birlikte birinci sınıfların okula başlama yaşları değişikliğe uğramış bununla birlikte 10 gün olan okula uyum süreci 12 haftaya çıkarılarak uyum ve okula hazırlık adını almıştır. Mevcut programların ve sistemlerin belirli aralıklarla değiştirilmesi bilgi çağında bir gereksinim haline gelmiştir. Bu bağlamda yurt dışında uygulanmakta olan program ve uygulamaların incelenmesi mevcut programların revize edilmesinde önem arz etmektedir. Nitel araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada, İngiltere’de uygulanmakta olan ilkokuma yazma süreçleri kapsamında toplanan veriler gruplandırılmış ve sistemli bir şekilde sıralanarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmanın alana kuramsal katkı sağlamasının yanı sıra, Türkiye’de eğitim sistemine ilişkin karar alıcılara ve uygulayıcılara da kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kavramlar: Temel eğitim, ilkokuma yazma, nitel araştırma.

Abstract:

As of the academic year 2012-2013, the Ministry of National Education has changed the 8 year compulsory education system which is being implemented and put a new system under the name of 4 + 4 + 4. With this system, primary education is divided into two parts as primary school and secondary school and the primary education general directorate is removed and the primary education general directorate has taken its place. Along with the change of the education system, the

¹ Bu çalışma 23-25 Mayıs 2013 tarihleri arasında Aydın/Kuşadası’nda gerçekleştirilen Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Arş. Gör., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ABD-Denizli iyurdakal@pau.edu.tr

ages of the first graders started to be changed with the ages of the beginning of the school. Changes in existing programs and systems have become a requirement in the information age. In this context, the examination of the programs and applications being implemented abroad is important in revising existing programs. In this research using qualitative research design, the collected data were grouped and systematically ranked and compared in the context of primary school writing processes in Britain. In addition to providing theoretical contributions to the field of research, the decision-makers and practitioners regarding the education system in Turkey is thought to generate resources.

Key words: Basic education, first reading and writing, qualitative research.

GİRİŞ

Teknoloji ve bilgi sistemlerindeki gelişmeler beraberinde ülkelerin eğitim sistemlerinde değişikliklere gitmelerine yol açmaktadır. Günümüz çağı bilgi çağı olup eğitim sistemlerinin de çağa uygun olarak düzenlenmesi kaçınılmaz olmuştur. Özden, (2005, s. 154) eğitim sistemlerinin dünyanın her yerinde toplumun gerisinde kaldığı konusunda eleştirildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı da gerek ihtiyaç gerekse eğitim ve teknoloji alanındaki gelişmeler nedeniyle 222 Sayılı Eğitim ve İlköğretim Kanunu'nun 7. maddesinde 30.03.2012 tarihinde yapılan değişiklikle ilköğretim ve orta öğretim okullarının süreleri konusunda düzenleme yapmıştır. 222 Sayılı Eğitim ve İlköğretim Kanunu'nun 1. maddesinde ilköğretim şöyle tanımlanmıştır: "İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir." Aynı Kanunun 7. maddesinde yapılan değişiklik ile ilköğretim, birinci maddede belirtilen amacı gerçekleştirmek için kurulmuş dört yıl süreli ve zorunlu ilkokul ile dört yıl süreli ve zorunlu ortaokuldan oluşan bir Milli Eğitim ve Öğretim Kurumu (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012) şeklinde ifade edilerek kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkartılmıştır. Bakanlık, birinci kademeyi 4 yıl süreli ilkokul (1., 2., 3. ve 4. sınıflar), ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul (5.,6.,7. ve 8. sınıflar), üçüncü kademe 4 yıl süreli lise (9., 10.,11. ve 12. sınıflar) olarak düzenlemiştir (MEB, 2012, s. 9). MEB bu değişiklik sonrası öncelikle 2015 yılında öğretim programlarını güncellemiştir. Daha sonra 2017 yılında taslak olarak 2018 yılında ise nihai programı kamuoyu ile paylaşmıştır. Ancak 2015 ve 2018 MEB Türkçe Öğretim Programları ilkokul (1-4) yerine birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar olan sınıf düzeylerini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

İngiltere’de temel eğitimde ana ilke; çocukların yaşına, yeteneklerine, becerilerine ve özel eğitim gereksinimlerine uygun olarak ulusal müfredatı düzenleyerek uygulamaktadır. İngiltere’de okul eğitiminin altında yatan temel prensip dengeli ve geniş alanlı program ile çocukların yaşlarına, yeteneklerine ve ihtiyaçlarına uygun özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara yönelik eğitim vermektir. (DFES, 1999; National Curriculum, 2004). Ulusal düzeyde eğitimin amaçları şu kısımlardan oluşmaktadır; tüm öğrencilerin başarılı öğrenenler olması, kendine güvenen bireyler ve sorumluluk sahibi vatandaşlar yetiştirmek (White, 2008). 2003 Primary National Strategy’de (Ulusal Temel Eğitim Stratejisi); “Temel eğitim mükemmellik, katılım ve standartların yanı sıra öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını da sağlamalıdır” ifadesi yer almaktadır (O’Donnell and Shuayb, 2008). Ayrıca 1999 yılında yayınlanan Education Act (Eğitim Yasası) ile ülke çapında yaygın olarak kullanılmak üzere hazırlanan ulusal müfredatta genel hedefler şu şekilde belirtilmektedir (DFES,1999; National Curriculum, 2004; Korkmaz, 2009): Okulda çocukların manevi, ahlaki, kültürel, zihinsel ve fiziksel olarak gelişmelerini sağlamak ve toplumsal gelişimlerine olanak sağlamak, öğrencileri sonraki hayatlarında gereksinim duyacakları fırsatlara, sorumluluklara ve deneyimlere hazırlamak.

Türk milli eğitim sisteminin genel amaçları ise 1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu’nda belirlenmiştir. Bu amaçlar; (1) Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa’nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek; (2) Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; (3) İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak şeklindedir.

Türkiye ve İngiltere’de temel eğitimin genel amaçlarına bakıldığında önemli farklılıklar olmamakla beraber iki ülkede de temelde kendine güvenen, vatandaşlık sorumluluklarını bilen ve ileriki hayatlarında başarılı bireyler olması gibi özelliklerin amaçların temelini oluşturduğu görülmektedir. İngiltere’de eğitim 5-16 yaş arasındaki tüm öğrenciler için zorunlu ve parasızdır. Bununla birlikte zorunlu eğitimi bitirmiş öğrenciler eğitimine devam etmek isterlerse 19 yaşına kadar ücretsiz eğitim görme hakkına sahiptir. 5 yaşını dolduran öğrenciler yaş doldurma tarihini takip eden ocak, nisan ve eylül aylarında zorunlu eğitim çağına girip okullara kayıtlarını yaptırmak zorundadır. Bu yaşlardan önce de ailelerin isteğiyle temel eğitime başlamak mümkündür (Department of Education, 2012). Türkiye’de zorunlu ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda bitmektedir (TBMM, 2012).

İngiltere’de, bakanlık dışı bir kamu kuruluşu olan Yeterlilikler ve Öğretim Programı Makamı (QCA), eğitim ve becerilerden sorumlu devlet bakanına okul öğretim programına ilişkin tüm konularda danışmanlık yapar (Eurydice, 2012). İngiltere milli eğitimi yerel yönetimler tarafından Milli Eğitim Bakanlığı’nın denetiminde sürdürülmektedir. 1988 eğitim reformu ile ulusal program hazırlanmış ve yerel yönetimlerin eğitsel kararları ile birlikte merkezi yönetime de eğitsel güç verilmiştir (Merdith, 2002, s.4-6; White, 1993, s.9’dan akt. Korkmaz, 2009). Eğitim ile ilgili en üst kuruluş Departman of Education (Milli Eğitim Bakanlığı) olup bu bakanlığın başında the secretary of state for education (eğitimle ilgili devlet sekreteri) bulunmaktadır (Departman for Education, 2012). Yerel otoriteler, yönetim kurulları ve başöğretmenlerin eğitimin genel ve özel amaçlarına MEB sorumluluğunda ulaşmaları istenmektedir (Korkmaz, 2009). Türk milli eğitim sistemi merkezi bir özellik taşıdığından tüm kararlar merkezden alınmaktadır. Buna karşın İngiltere’de merkez ve yerel yönetimler arasında denge kurulmuştur. Merkezi yönetimin önerileri ve hazırladığı programları yerel yönetimler esnek bir biçimde uygulamaktadırlar. Okulların merkezi yönetim tarafından belirlenen dengeli ve geniş tabanlı öğretim programı sunma zorunluluğu olmazken özel ihtiyaçlarını ve durumlarını yansıtabilecek bir öğretim programını geliştirme hususunda takdir hakkına sahiptir. Bazı konularla ilgili özel yasal zorunluluklar da bulunmaktadır. Bu zorunluluklar kişi/kurum veya kamu tarafından finanse edilen bütün okullar için uyulması gereken zorunluluklardır (Eurydice, 2012).

İngiltere’de tavsiye edilen asgari ders saati 5 ila 7 yaş grubu çocuklar için 21 saat, 7 ila 11 yaş arası çocuklar için 23.5 saat ve 11 ila 16 yaş arası

çocuklar için 24 saattir (Eurydice, 2012). Ülkemizde ise temel eğitim birinci

Aşamalar	Sınıf düzeyleri	Yaş grupları
Foundation (Okul öncesi)	Kabul	3-5
Key stage 1 (İlkokul ilk kademe)	1	5-6
	2	6-7
Key stage 2 (İlkokul ikinci kademe)	3	7-8
	4	8-9
	5	9-10
	6	10-11

sınıfta zorunlu ders saati 26, ikinci ve üçüncü sınıflarda 28, dördüncü sınıfta 30, beş, altı, yedi ve sekizinci sınıfta ise 29 saattir (MEB, 2018). İngiltere’de uygulanan temel eğitim sisteminde sınıf düzeyleri, eğitim aşamaları ve yaş grupları Tablo 1’de gösterilmiştir; (National Archives, 2012)

Tablo 1: İngiltere’de uygulanan temel eğitim sisteminde sınıf düzeyleri, eğitim aşamaları ve yaş grupları

İngiltere’de temel eğitim düzeyinde sınıflar 30 öğrenciyi aşmamak kaydıyla açılır. Eğer sınıf mevcudu 30’u geçer ise bağlı bulunduğu kurum yeni bir öğretmen temin etmekle sorumludur (School Standards and Framework Act, 1998). Türkiye’de temel eğitimde sınıf mevcutları ile ilgili bir düzenleme olmayıp ülke içinde sınıf mevcutları il ve ilçe merkezlerine göre büyük farklılıklar göstermektedir. 18/06/2014 tarih ve 29034 sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmeliğin 16. maddesi 1. fıkrasındaki; "(1) İlkokullarda, öğrenci sayısı 10'dan az olmamak şartıyla açılan her şube için bir sınıf öğretmeni norm kadrosu verilir." Hükmü bulunmaktadır. Ancak ilkokullarda sınıf mevcudunun üst limitine ilişkin herhangi bir kısıtlama yoktur (MEB, 2014) Bu yönetmeliğe göre; İlkokullarda, öğrenci sayısı 10'dan az olmamak kaydıyla sınıf oluşturulabilmektedir.

İngiltere’de zorunlu temel eğitim, iki yıl süreli infant (küçük çocuk) ve dört yıl süreli junior (çocuk) olmak üzere toplamda altı yıl süren iki kademedен oluşmaktadır. Infant birinci yıl 5-6 yaş, ikinci yıl ise 6-7 yaş arası çocukları kapsar. Junior kademesinde birinci yıl 7-8 yaş, ikinci yıl 8-9 yaş, üçüncü yıl 9-10 yaş ve dördüncü yıl ise 10-11 yaş arası çocuklar eğitim görür. (Eurydice, 2010). Türkiye’de ilköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur. Okul öncesi eğitim zorunlu olmayıp mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş

çocukların eğitimini kapsar (MEB, 2008). Temel aşamalar (key stage) temelde 12 ana dersten oluşmakta ve aşamalarda dersler iki ana kısma ayrılmaktadır. Çekirdek (core) dersler İngilizce, matematik ve fen iken temel (foundation) dersler ise bilgi ve iletişim teknolojileri, tasarım ve teknoloji, tarih, coğrafya, modern yabancı diller, sanat ve tasarım, müzik, yurttaşlık ve beden eğitimidir (National Curriculum,1999; Eurydice, 2010). Ulusal programda her aşama sonunda öğrenciler, ulusal testlere tabi tutulmaktadır. Bu ulusal testler, İngilizce ve matematik alanlı olup dördüncü aşama sonunda ise sertifika ve ulusal yeterlilik veren sınavlar vardır. Birinci aşamada yıllık eğitim saati ortalama 798 saat olup her bir dersin saatleri ise esnek bir yapı göstermekte ve öğretmen inisiyatifine bırakılmaktadır (School Standards and Framework Act, 1998).

Ulusal Müfredat

İngiltere temel eğitim sistemi, ulusal program temelleri üzerine oturtulmuştur. Ulusal program devlet tarafından hazırlanmaktadır (National Curriculum, 2004). Ulusal programda dört ana amaç bulunmaktadır (National Curriculum, DFEE, 1999). Bunlar; hak özgünlüğü, standart özgünlüğü, devamlılık ve uygunluğu sağlama ve sosyal algılamayı sağlamadır. İngiltere’de programlar konusunda daha önceleri yerel düzeyde karar alınırken, ulusal program ile merkezden kararlar alınmaya başlanmıştır. Ulusal programın tüm devlet okullarında uygulanması ve ulusal programda yer alan derslerin okutulması zorunludur (Korkmaz, 2009). İngiltere’de öğrenciler 5 yaşından itibaren okula başlamakta ve zorunlu eğitim 5-11 yaşlarını kapsamaktadır (DfES, 2004).

Ulusal program, öğrencilerin öğrenmesi için açık, tam ve kanuni bir yetki veren ve devletçe hazırlanan bir program olup (National Curriculum, 2004) eğitimin sosyal ve toplumsal değerlere ve sosyal yapıya etki etmesinde ve bunların daha ileri konuma gelmelerinde bir araç işlevi görmektedir. Burada önemli olan değerler (Moon, 2001, s. 7 ve O’Hear, 1993, s. 17’den aktaran Korkmaz, 2009); kişilik, ilişkiler, toplum ve çevredir. Ulusal program tüm devlet okullarında öğretilmek zorunluluğundadır (Korkmaz, 2009, s. 263-264). Yerel yönetimler ve okul yönetimleri ulusal programı uygulama ve değerlendirme aşamalarında özgürdürler ve her yönetim kendi yöntemini kullanmaktadır. Ulusal müfredat ve din eğitimi okulların tüm eğitsel faaliyetlerini kapsamayıp sadece çerçeve özelliği göstermektedir (Eurydice, 2010). Ulusal programın en temel özelliklerinden biriside sadece çerçeve olarak hazırlanması ve içeriğinin öğretmen tarafından doldurulmasıdır. Buradaki amaç öğretmenin gerek okulun ihtiyaçlarına gerekse öğrencinin ihtiyaçlarına göre programı esnek bir şekilde düzenleyebilmesine imkan tanımaktadır. Yasalarda her bir

dersin kaç saat işleneceği belirtilmemiş olup bu yetki okullara ve öğretmenlere bırakılmıştır. Ders saatleri konusunda okullara ve öğretmenlere rehberlik edecek basımlar ücretsiz olarak bulunmaktadır. Ulusal programlar her bir ders için öğrencinin öğrenmesi gereken bilgi ve becerileri minimum düzeyde vermiş olup temel bilgilerden sonraki kısım öğretmenlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Programlarda ayrıca kullanılacak yöntemler, araçlar ve kitaplar belirtilmemiş olup bunların seçimi de öğretmenlere bırakılmıştır. Ağustos 2006 da hükümet tarafından yayınlanan ilkokuma-yazma ve matematik çerçeve programına göre; ilkokuma-yazma öğretiminde temel olarak fonetik yaklaşımın kullanılması gerekliliği vurgulanmıştır (Eurydice, 2010). Türkiye’de ise ilk okuma yazma öğretiminde 2014 yılından beri ses temelli cümle yöntemi kullanılmakta olup 2018 yılında yapılan değişiklikle yazı stili olarakta dik temel harfler yahut birleşik eğik harflerin kullanılabilceği öngörülmüş ve 2018 Türkçe Öğretim Programı ile bunun seçimi öğretmene ve okul idaresine bırakılmıştır. (MEB, 2018).

Ulusal programda her anahtar aşama sonunda öğrenciler ulusal testlere tabi tutulmaktadır (Korkmaz, 2009). Ulusal program okul programları için beş temel düşünme becerisinin geliştirilmesi ve kazandırılmasının önemini vurgulamaktadır. Ulusal programda yer alan olan temel düşünme becerileri şunlardır; iletişim, sayıların kullanımı, bilgi teknolojileri, işbirlikçi çalışma ve kişisel performans ile öğrenme gelişimi ve problem çözmedir. Programda bulunan diğer düşünme becerileri ise şunlardır: bilgi işleme becerisi, akıl yürütme, soru sorma, yaratıcı düşünme ve değerlendirme (DFEE, 1999, s. 20-22). İngiltere temel eğitim sistemine bakıldığında okuma-yazma çalışmalarının okul öncesi dönemde verilmeye başlandığı, birinci sınıf düzeyinde ise bu çalışmaların genişletilmesi ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede hem okuma-yazma becerileri geniş bir yelpazede verilmekte hem de hayati öneme sahip bu iki beceri etkili bir biçimde öğrenilmektedir. Bu kapsamda ilk okuma yazma uygulamaları ve işleyişine yönelik İngiltere örneğinin incelenmesininve yapılacak olan program geliştirme çalışmalarına bir katkı açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu önem doğrultusunda araştırmada;

- İngiltere ve Türkiye’de temel eğitim ilk okuma yazma süreçlerinde uygulanan yasal düzenlemeler,
- İngiltere ve Türkiye’de temel eğitim ilk okuma yazma kazanımları,
- İngiltere ve Türkiye’de temel eğitim ilk okuma yazma içerikleri,
- İngiltere ve Türkiye’de temel eğitim ilk okuma yazma süreçlerinde kullanılan yöntem ve teknikler,
- İngiltere ve Türkiye’de temel eğitim ilk okuma yazma sürecinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamaları incelenmiştir.

1. YÖNTEM

Nitel araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada, İngiltere ve Türkiye’de temel eğitim ilkökuma-yazma sistemleri, söz konusu ülkelerin Milli Eğitim Bakanlıklarına bağlı resmi nitelik taşıyan temel eğitim alanlarında toplanan veriler ve ulaşılabilen kaynaklarla sınırlandırılmıştır. Toplanan veriler gruplandırılmış ve sistemli bir şekilde sıralanarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda araştırma nitel yöntem baz alınarak yapılmış olup veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2002, s.140-143). Araştırma kapsamında incelenen dokümanlar İngiltere ve Türkiye’de uygulanan ilk okuma yazma uygulamalarına ilişkin tezler, makaleler, kitaplar ve raporlardan oluşmaktadır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi genellikle çok sayıdaki metin içeriklerinin ortak yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla, önemli olan anlamların yapılandırılmasına ve sınıflandırılmasına yönelik, nitelden nicele doğru genelleştirmeyi sağlayan bir yorum biçimidir (Gökçe, 2006, s. 17-18). Falkingham ve Reeves’a (1998) göre içerik analizi doküman verileri içerisinden uygun olanı seçme veya konu ile ilgili kişiler ile görüşme yaparak elde edilen verilerin analiz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir.

2. BULGULAR

İngiltere’de ve Türkiye’de Temel Eğitimin Yasal Dayanakları

Temel eğitimin yasal dayanaklarına bakıldığında özellikle günümüz İngiltere eğitim sistemini şekillendiren son yıllarda yapılan yasal değişikliklere değinilmesi gerekmektedir. 1833 yılında hükümetin aldığı karar ile kilise okullarının kamu tarafından desteklenmesinin önü açılmış ve böylece eğitim devlet kontrolüne girmeye başlamıştır. 19. yy da temel eğitimin gönüllü kurumlar tarafından sağlanması yaygınlaştırılmış ve 1870 The Elementary Education Act (Temel Eğitim Yasası) ile gönüllü kuruluşların yetersiz kaldığı durumlarda okul yönetimleri yerlerini yeni okul yönetimlerine bırakmıştır (Eurydice, 2010, s. 17-18). Bu değişim İngiltere eğitim sisteminde köklü atılımlar yapılmasına yol açmıştır. Ayrıca bu yasada 5-14 yaşları arasındaki çocukların okula başlamaları ve gerekli tedbirlerin alınması gerekliliği zorunluluk olmadan belirtilmiştir (Seeley, 2007). 1880 Eğitim Yasası ile temel eğitim zorunlu hale gelmiş ve İngiltere de yaşayan tüm 5-10 yaşındaki çocukların okula devam etmeleri zorunlu tutulmuştur (Gillard, 2011). 1902 Eğitim Yasası ile LEA (local education authority)

(yerel eğitim yönetimleri) kurulmuş ve yerel yönetimler okulların temel ihtiyaçlarını karşılamada velilerden ücret almaya başlamıştır. Yerel yönetimlerinin kurulmasının temel amacı ise temel eğitimi ve okuma-yazmayı yaygınlaştırmaktır. 1944 yılında yürürlüğe giren Eğitim Yasası (Education Act) kamu tarafından finanse edilen okulların tümünü kapsayan geniş kapsamlı bir yasadır. Bu yasa ile eğitim sistemi üç kısma ayrılmış ve ilkökul (5-11 yaş), ortaokul (11-15; daha sonra 16 oldu) ve yükseköğrenim diye adlandırılmıştır. Ortaokul eğitimi tüm öğrencilere ücretsiz eğitim sağlamakla beraber öğrencilerin yaş, yetenek ve kabiliyetlerine göre düzenlenmiştir (Eurydice, 2010). Bu yasa 1980'lere kadar çok küçük değişiklikler dışında korunarak gelmiştir (Education Act, 1944). 1980 yılında kabul edilen eğitim yasa ile yerel yönetimlerin eğitim üzerindeki etkileri azaltılmış ve eğitim aslen merkezi yönetimlere bağlanmış olup okulların bağımsızlıkları ve özgürlükleri artırılmıştır. Ayrıca bu yasa ile okul yönetimlerinin yapısına standart getirilmemiş ve her okulun yönetim yapısını kendisinin kurmasına olanak sağlanmıştır. Okulların kuracakları yönetimde okulun büyüklüğüne göre iki öğrenci velisi ve bir veya iki öğretmenin olması gerektiği belirtilmiştir. Böylece velilerin okul yönetiminde söz sahibi olmaları sağlanmıştır (Education Act, 1980). 1986 Eğitim Yasası ile LEA'ların eğitimdeki etkisi kısıtlanmış ve merkezi yönetimin etkisi artırılmıştır. 1988 eğitim yasasında ulusal müfredat, okulların bütçeleri ve zorunlu eğitimde temel aşamalar yer almıştır. Bu gibi köklü atılımların olması 1944 yılında yapılan ilk eğitim kanunundan sonra yapılmış en önemli kanundur. 1996 Eğitim Yasasının kabulüne kadar 1944 Yasası ilk ve orta öğretimin düzenlenmesinde temel teşkil etmiştir (Eurydice, 2010, s. 18). Bunların yanı sıra The School Standards and Framework Act 1998 (okul standartları ve çerçeve yasa), 2002 ve 2006 yıllarında çıkan yasalar temel eğitimde yeni düzenlemeler ve eklentileri beraberinde getirmiştir. Ayrıca Eylül 1998'de National Literacy Strategy (Ulusal Temel Eğitim Stratejisi) kabul edilmiş ve bu strateji planına göre bakanlık temel eğitimde ilkökuma-yazma süreçlerinde standartları artırmayı hedeflemiştir (DfEE, 1998).

The First School Admissions Code (Okula Kabul Kanunu) 1 Nisan 1999 yılında yürürlüğe girmiş olup bu yasa ile ilk ve orta okulların her türlü düzenlemeleri ele alınmıştır (Eurydice, 2010). Bu yasa ile eğitim süreçlerinde okul yönetimine, yerel yönetimlere ve arabuluculara rehberlik sağlanmıştır. Okula kabul kanunu ile okul süreç yönetimlerinde açık, adil, ileriye dönük ve ailelerin beklentilerine uygun eğitim olanakları sağlanmıştır. İngiltere'de şu anda uygulanmakta olan eğitim yasa (2011) ile eğitimin temel politikaları, öğrenci disiplininde okul yönetiminin gücüne yetkisi, yeni göreve başlayan öğretmenlere sağlanacak supervizyonlar, niteliksel düzenlemeler, yerel yönetimlerin eğitim üzerindeki etkisi,

müfredat, eğitimde her bir basamakta öğrencilere ve öğretmenlere sağlanacak destekler gibi konularda düzenleme ve değişiklikler yapılmıştır (Education Act, 2011).

Türk milli eğitim sisteminin yasal dayanakları ise ilk olarak 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim programları millî ve laik esaslar çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir. Dinsel ve siyasal amaçla eğitim yasaklanmış, milli bir amacı olmayan, zararlı faaliyetleri ile dikkati çeken azınlık ve yabancıokulları, Türk okulları gibi Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak denetim altına alınmıştır (Arı, 2002, s. 191). 1961 tarihli 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile ilköğretim okullarının statüleri, türleri ve eğitim-öğretim düzenlemeleri ile ilgili konular düzenlenmiştir. Milli eğitimin temel kanunu olarak bilinen ve 1973 tarihli 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile; eğitim sistemimizin yapısı, örgün ve yaygın olmak üzere iki kısma ayrılmış, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkeleri belirlenmiştir (MEB, 2008). Türk Milli Eğitimin yasal dayanaklarına baktığımızda cumhuriyetin ilanı sonrasında yapılan atılımlar dikkat çekmektedir. Milli eğitimde birliğin sağlanması 1924 Kanun-i Esasi ile gerçekleşmiş iken İngiltere’de 1833 yılında bu alınan karar ile tüm resmi ve özel okullar devlet kontrolüne alınmıştır (Korkmaz, 2009) Ayrıca İngiltere’de 1880 yılında eğitim zorunlu hale getirilirken (Gillard, 2011), Türkiye bu konuda geç kalmış ve 1913 yılında çıkarılan “İlköğretim İçin Geçici Kanun”un birinci maddesiyle “İlköğretimin zorunlu ve devlet okullarında ücretsiz sunulması öngörülmüştür (Toprakçı, 2006’ dan akt Şan, 2012). İngiltere’de okulların tür ve statüleri 1944 eğitim yasası ile belirlenirken (Eurydice, 2010). Türkiye’de 1961 tarihli 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile ilköğretim okullarının statüleri ve türleri belirlenmiştir. Genel olarak Türk eğitim sisteminde yasal düzenlemeler İngiltere’ye göre gecikmeli olarak uygulanmıştır. Ayrıca yasal düzenlemelere bakıldığında İngiltere eğitim sisteminde öğretmenlere ve okullara daha özgür çalışma şartları sağlanmaktadır.

İngiltere’de ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Ulusal Müfredattaki İlkokuma-Yazma Kazanımları

İngiltere temel eğitim sisteminde okuma-yazma çalışmaları genel olarak iki kısma ayrılmıştır. İlk kısım temel (foundation) adı verilen okul öncesi kısım olup bu kısımda temel olarak okuma-yazma öğretimi ve konuşma, dinleme becerilerini temel düzeyde kazandırmayı hedeflenmektedir. Okuma-yazma çalışmalarında diğer kısım ise ilk aşama birinci ve ikinci sınıfları kapsamaktadır. Bu basamakta temel okuma yazma işlevlerini çeşitlendirmek, öğrenilenleri farklı durumlara uyarlamak ve amaçlı okuma-yazma çalışmaları yapmak hedeflenmiştir (Eurydice, 2010;

DfES, 2004). Araştırmada okuma-yazma kazanımları incelenirken hem İngiltere okul öncesi dönemi kapsayan temel kazanımlarını hem de ilkököl 1 sınıfı kapsayan ilk aşamada okuma-yazma kazanımları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Okul Öncesi

İngiltere eğitim sisteminde ilkököl-yazma çalışmaları 3-5 yaş kapsayan okul öncesi eğitimde vermeye başlanmaktadır. İngiltere’de okul öncesi eğitimde hazırlanan ve uyulması yasal olarak zorunluluk arzeden müfredatta 7 gelişimsel alana yer vermiştir. Bu gelişimsel alanlar şunlardır; (DfES, 2004)

1. İletişim ve dil: Öğrencilere zengin konuşma olanakları ve çeşitlendirilmiş dil yaşantıları sağlanmalıdır. İfade becerisi, konuşma becerisi ve okuma becerilerinin geliştirilmesi için öğrencilere zengin dil ve konuşma ortamları yaratılmalıdır.
2. Dinleme ve dikkatli olma: Öğrenci iletişimsel durumları dikkatli dinlemelidir. Hikayeleri düzgün, önemli noktalarını tahmin edebilecek ve sorulara cevap verebilecek şekilde dinlemelidir. Diğer arkadaşlarının söylediklerini dikkatli dinleme ve gerekirse cevap verme alışkanlığı kazandırılmalıdır.
3. Anlama: Çeşitli durumlarda ve aktivitelerde öğrenci komutları takip etmeli. Okudukları hikayelerden ya da deneyimlerinden yola çıkarak “Nasıl?” ve “Neden?” sorularına cevap verebilmelidir.
4. Konuşma: Öğrenciler kendilerini etkili bir biçimde ifade etmeli ve dinleyicilerin gereksinimlerine cevap vermelidir. Olmuş veya olacak olayları anlatırken geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman formlarını kullanabilmelidir. Öykü ya da olayları anlatırken kendine özgü anlatım biçimleri kullanılmalıdır.
5. Okuma-yazma: Öğrencilere ses ve harfleri eşleştirme becerileri ile birlikte okuma-yazmaya giriş başlatılır. İlgilerini çeken geniş kapsamlı okuma materyalleri (kitaplar, şiirler ve diğer materyaller) sunulmalıdır.
6. Okuma: Öğrenciler basit cümleleri okur ve anlar. Fonetik bilgiyi kullanarak basit düzeyde düzenli kelimeleri okur. Yaygın düzensiz fiilleri okur. Okudukları hakkında başkaları ile konuşurken okuduğunu kavradığını gösterir.
7. Yazma: konuşma seslerine uygun olarak fonetik bilgiyi kullanarak yazar. Düzensiz fiillerden yaygın olanları yazar. Kendisi ve arkadaşları tarafından anlaşılır basit cümleler yazar.

Ayrıca taslak müfredatta anadili İngilizce olmayanlar için de şu bilgi yer almaktadır: Anadili İngilizce olmayanlar için, öğretmenler oyun ve

öğrenme çalışmalarında anadillerini geliştirecek şekilde uygun düzenlemeler yapmalıdır. Bu düzenlemeler ev ile eşzamanlı yürütülmelidir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerin İngilizce öğrenmeleri için yeterli olanakları sunmaları gerekmektedir ve ilkokul birinci sınıfa başladıklarında kendileri için uygun olan öğrenmelerden faydalanacak şekilde yetiştirilmelidir.

Türk eğitim sisteminde ise okul öncesi kademedeki okuma-yazma çalışmalarından ziyade okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları yapılmakta ve ilkokul 1. sınıfta öğrenciler okuma-yazma öğretimine başlamaktadırlar. Ülkemizdeki Milli Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu Okul Öncesi Öğretim Programlarında okuma-yazmaya hazırlıkla ilgili şu açıklamalar yer almaktadır.

İlköğretime hazırlık çalışmaları; çocukların anaokuluna devam ettiği süre boyunca (3-5 yaş) sosyal-duygusal, fiziksel, bilişsel, dil ve öz bakım becerileri gibi tüm alanlarda eşit şekilde desteklendiği çalışmaların bir bütünüdür. Bu alanda yapılacak çalışmalar çocuğun anaokuluna başladığı ilk günden itibaren tüm gelişim alanlarını kapsamlı ve birbiri üzerine eklenerek gitmelidir. Çocuğun bir beceriyi tam anlamıyla kazanabilmesi için uzun yıllara ihtiyaç vardır. Başka bir deyişle, ilköğretime hazırlık çalışmaları genel anlayışın aksine, sadece ana sınıflarında okuma-yazmaya hazırlık etkinlikleri içinde yapılan bir senelik çalışmalar değildir. 3-5 yaş programının bütünü aynı zamanda ilköğretime hazırlık programıdır. Okul olgunluğu ancak bu şekilde kazanılabilir. Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ilköğretime hazırlık çalışmalarının içerisinde yer alan ve çocukların ilköğretime geçişini kolaylaştırmak, hazır bulunuşluluk düzeylerini artırmak amacıyla yapılan etkinliklerdir. Kesinlikle okuma ya da yazma öğretmek amacını taşımamaktadır. Programda okuma ve yazma öğretimi yoktur. Harfleri göstermek ve harfleri yazdırmak da yoktur. Okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları sadece masa başında yapılan kitap/kavram/çizgi çalışmaları olarak değerlendirilmemelidir. Aksine, bu çalışmalar birçok farklı etkinlik türü ile (sanat, drama, müzik, oyun vb.) gerçekleştirilmelidir. Okul öncesi eğitimde amaç, çocuklara okuma ve yazma öğretmek değil onların ilköğretimde okuma ve yazmayı hızlı öğrenebilmesi için gereken ön becerileri kazandırmaktır. Çocukların öncelikle, okuma-yazmanın gerekliliği ve gerçek yaşam ile ilişkisini anlamaları önemlidir. Böylece çocukların, okuma-yazmaya ve okula karşı olumlu bir algı geliştirmeleri desteklenecektir. Okuma-yazma için farkındalık yaratmak ve heveslendirmek yapılacak çalışmaların amacına ulaşabilmesi açısından son derece önemlidir (MEB, 2012).

Temelde desteklenmesi önerilen becerilerden okuma-yazma ile ilişkili olanlar ise şunlardır;

1. Görsel Algı Çalışmaları: El-göz koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği, mekânda konum, mekânsal ilişkiler hız, vb.
2. İşitsel algı çalışmaları (Fonolojik duyarlılık) dinleme, konuşma, sesleri hissetme, ayırt etme, aynı sesle başlayan ve biten kelimeler üretme vb.
3. Kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları (kalemi doğru tutabilme, kalem kontrolü ve doğru kullanabilme, bunlara ek olarak çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma vb.).
4. Okuma-yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmaları (MEB, 2012).

İlkokul

İngiltere’de okul öncesi eğitimde öğrencilere sesler, alfabenin harfleri, temel kelimelerin yazılışları, yazılan kelimelerin okunuşları öğretilmekte ve öğrenciler bu bilgilerle birlikte ilk aşamaya başlamaktadır. İlk aşama kısmında okuma-yazma çalışmaları derinleştirilmekte ve geliştirilmektedir. İlk aşama (Key stage 1) temel eğitimin birinci ve ikinci sınıflarını kapsamaktadır. Bu aşamada okuma-yazma öğretiminde amaçlar şunlardır;

- Kendine güvenerek konuşma,
- Etkili dinleme becerisi kazanma,
- Bağımsız okuma-yazma becerisi kazanma,
- Kendi deneyimlerini ve hayal dünyasını anlatacak düzeyde konuşma becerisi kazanma,
- Hatasız konuşma becerisi kazanma,
- Bireylerarası ilişkilerde etkili iletişim becerilerini kazanma,
- Yazma, okuma, konuşma ve dinleme becerilerinin temel yapısal özelliklerini bilme,
- İsteyerek ve zevk alarak okuma-yazma faaliyetlerine katılma,
- Öyküler ve düzyazı ile duygu ve düşüncelerini anlatabilme. Tüm bu maddelerin yanı sıra okuma-yazma sürecince temel kural ise okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini bütünlük arzedecek şekilde öğretmektir (National Curriculum, 2004).

İngiltere ve Türkiye Temel Eğitim İlkokuma-Yazma Öğretimi İçerik Durumları

İngiltere’de Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlere merkezden kılavuz kitapları göndermemekte bunların seçimini öğretmenlere ve okullara

bırakmaktadır. İçerik olarak her okul kendi içeriğini seçmekte ve uygulamaktadır (Eurydice, 2009). Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlere tavsiye niteliğinde “literacy framework” adı verilen okuma-yazma taslağı hazırlamıştır. Bu taslakta öğretmenlere öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme basamaklarında rehber olacak bilgiler yer almaktadır. “Stage 1 year 1” adı verilen ve Türkiye temel eğitim sisteminin birinci sınıfına eşdeğer olan kısımda genel olarak içerik 5 kısımdan oluşmaktadır. Bu içerik öğretmenlere rehber olmak amacıyla hazırlanmakta ve uygulanması zorunlu tutulmamaktadır. Bu kısımlar şunlardır (National Archives, 2010);

A. *Öykü kısmı:* Bu kısım kendi içinde 4 üniteye ayrılmıştır. Bunlar;

Ünite 1: Aşına olunan hikâyeler: 4 hafta süren bu ünite de öğrenciler okunan ya da anlatılan bir öyküyü dikkatli dinlemeli ve öyküde geçen ana karakterleri ve bölümleri tespit edebilmeli ve ana karakterler ile öykünün bölümlerini kendi cümleleri ile anlatabilmelidir. Bu kısımda öğretmenler öykülerden cümleler yazdırırken basit formlarda cümleler seçmelidir.

Ünite 2: Farklı kültürlerden tahmin edilebilir hikâyeler: 4 hafta süren bu ünite de öğrenciler duydukları ses, kelime ve metinleri deneyimleri ile bütünleştirip kendileri hikâye anlatabilmeli ve daha sonra bu konuda grup ile tartışmalar yapılmalıdır.

Ünite 3: Geleneksel ve çocuksu hikâyeler: 4 hafta süren bu ünite de karışık verilen öykü bölümlerini doğru sıraya koymalı ve okuduğu öyküde yer alan konuşma kalıpları ile kelimeleri kullanarak kendi öykülerini okuşturmalıdır. Ayrıca öğrenciler bu üniteyi bitirmeden önce cümlelerin baş harflerinin büyük yazılacağını ve cümle sonuna nokta koyulacağını öğrenmeli.

Ünite 4: Fantastik hikâyeler: 4 hafta süren bu ünite de öğrenciler basit cümlelerde yer alan görüşleri ve fikirleri anlar ve farklı öykü yazarlarını tanırlar.

B. *Düzyazı kısmı:* Bu kısım kendi içinde 5 üniteye ayrılmıştır. Bunlar;

Ünite 1: Sloganlar, listeler ve manşetler: 1 hafta süren bu ünite de öğrenciler sınıf listesi ve sınıf etiketlerinin amaçlarını kavrar, resim ve semboller yardımı ile sınıf etiketlerini okur ve etiketlerdeki yazıları yazmaya çalışır.

Ünite 2: Komutlar: 2 hafta süren bu ünite de ise öğrenci basit komutları takip eder ve anlar, oyun oynarken basit düzeyde sözel komutlar verir. Resim ve semboller yardımı ile basit sınıf etiketlerini okur.

Ünite 3: Tekrar anlatım (dinlenenleri): 2 hafta süren bu ünite de öğrenci anlatılan olayları dikkatli dinler ve olayları oluş sırasına uygun düzenler. Deneyimleri ile ilgili basit cümleler ile konuşur ve sorular yönelir.

Ünite 4: Bilgi metinleri 5 hafta süren bu ünite de öğrenci arkadaşları öyküleri okurken öykünün içeriğini anlar, basit bölümleri yazar ve okur, alfabe yi okuma etkinliklerine katılım gösterir.

Ünite 5: Tekrar anlatım (Gerçek ve hayal dünyası): 2 hafta süren bu ünite de öğrenci arkadaşları ile basit düzeyde görüşleri tartışır.

C. Nazım kısmı: Bu kısım kendi içinde 3 üniteye ayrılmıştır. Bunlar;

Ünite 1: Duyguları kullanma: 2 hafta süren bu ünite de öğrenci okunulan şiirleri dikkatlice dinler, sınıf şiir okuma aktivitelerine katılım gösterir, öğrendiği kelimeler ile komik cümleler kurar ve öğrendiği kelimeler ile kelime koleksiyonu yapar.

Ünite 2: Kalıp ve ritim ile Ünite 3: Şiir ve temalar: 4 hafta süren bu ünite de öğrenci basit ritimleri ve öykü kalıplarını okur, yazar ve söyler. Öğrenciler bireysel ve grup halinde ritimleri duyar, okur ve söyler. Ayrıca basit ritim kalıplarından oluşan öyküleri okur. Öykü ve düzyazıların ses, kelime ve harflerden oluştuğunu keşfeder. Ayrıca oluşturdukları kalıpları uygun yerlerde kullanmayı bilirler. Süreç boyunca öğretilen kalıp ve sesleri oyunlar yardımı ile genellemeleri sağlanır. Öğrencilerin hazırbulunuşluklarına göre oluşturulan kalıplar basit şekillerde yazıya dökülür.

D. Metin temelli kısım

4 hafta süren bu ünite de öğretmen öğrencilerin seviyelerine uygun öyküler seçer ve bu öykülerdeki olaylar, durumlar ve karakterler analiz edilir. Ayrıca bu ünite de öğretmen öyküleri seçerken çocukların ihtiyaç duyacağı konularda olmasına dikkat etmelidir. Programda hayvanlar ile ilgili parçalar seçilmiş ve öğrencilerin hayvanlar hakkında detaylı bilgiler edinmeleri sağlanmıştır.

E. Karma yaş planlama-yerel metinler kısmı

2 ya da 4 hafta süren bu ünite de gelecek yıla hazırlık amaçlı çalışmalar yapılmakta ve karma yaşlara göre metinler seçilmektedir. Öğrenci seviyesine göre 1-2-3. sınıflar seviyesinde metinler üzerinde çalışmalar yapılabilir. İngiltere ilk aşama okuma-yazma içeriklerine baktığımızda öykü, nesir, nazım ve metin temelli olduğu görülmektedir. Öğrencilere metinler okutulup bu metinlerden çıkarımlar yaptırılmakta ve daha sonra sınıf ile birlikte bu çıkarımlar tartışılmaktadır. İlerleyen zamanlarda öğrencilerden bu

metinlerde geçen olayları ya da metinlerden anlaşılana yazmaları ve okumaları istenmektedir.

İngiltere’de ve Türkiye’de İlkokuma-Yazma Sürecinde Kullanılan Yöntemler ve Teknikler

Temel eğitim ilk aşama okuma-yazma çalışmaları okul öncesi dönemde öğrenilenler üzerine kurulmaktadır. Dönemin başlarında okuma çalışmaları el yazısı, telaffuz ve fikirlerini yazıya dökme süreçlerinin çocuklara zor gelmesinden ötürü yavaş ilerler. İlk aşama düzeyine gelip okuma-yazma çalışmalarında okul öncesi dönem kazanımlarını kazanamamış öğrencilere okul öncesi kazanımların verilmesine devam edilir. Bu öğrenciler kazanımlarını tamamladıkları zaman ilk aşama kazanımlarına başlayabilir (National Curriculum, 2004). Okul öncesi eğitimde okuma-yazma çalışmalarına öncelikle harflerin öğretimi ile başlanır daha sonra sesler ile harfler eşleştirilir. Harf ve seslerin kavratılmasından sonra basit düzeyde kelime çalışmaları başlar. Öğretmenler resimli hikaye kitapları ile öğrencilerin konuşmalarını ve okuma-yazma materyalleri ile aşına olmalarını ve öğrencilerin resimli kitaplara bakıp içeriği ve olay hakkında fikirler üretmelerini sağlar.

İngiltere’de okuma-yazma öğretiminde her ne kadar Milli Eğitim Bakanlığı fonetik ses yöntemini önerse de ilkokuma-yazma öğretiminde kullanılacak yöntem ve teknikler sınıf öğretmeni tarafından okuldaki başöğretmenin rehberliği doğrultusunda seçilir, diğer bir deyişle yöntem-teknik seçimi öğretmene bırakılmıştır (Eurydice, 2009). Ulusal programa uygun şekilde derslerin planlanması ve şekillendirilmesi öğretmenin en temel sorumluluklarından birisidir. Ayrıca hazırlanacak programın her bir öğrencinin yetenek ve kabiliyetine uygun bir şekilde bireysel farklılıkları dikkate alarak hazırlanması zorunluluktur (DfEE, 1998; Eurydice, 2009). Temel eğitimde öğrenciler yeteneklerine göre ayırılmadan karma eğitim görmektedirler. Fakat bazı büyük okullar öğrencileri belirli derslerde yetenekleri bakımından gruplara ayırıp eğitim vermektedir. Bu yetenek grupları sadece belirli derslerde kullanılmaktadır. Öğretmenler ilkokuma-yazma öğretiminde yeteneklere göre sınıflara ayırmak yerine sınıf içinde öğrencilerin hazırbulunuşluk ve yetenekleri ölçüsünde gruplara ayırmakta ve her grubun seviyesine göre eğitim vermektedir. Temel eğitim ilk aşamada ilkokuma-yazma öğretiminde tavsiye niteliğinde ders kitapları olmayıp, program öğrencilerin geniş literature yelpazesinde düzyazı, edebi olmayan metinler, şiirler, modern ve klasik oyunlar, mektuplar, günlükler ve öykülerden faydalanabileceklerini belirtmektedir. İlkokuma-yazma öğretiminde kullanılan kitaplar, materyaller ve diğer araç-gereçler için okullar velilerden herhangi bir ücret talep edemezler. İlkokuma-yazma

öğretiminde öğretmenler genellikle görsel ve işitsel ekipmanlardan dvd/video, slaytlar, ses kayıtları ve televizyonları kullanmaktadırlar. Ayrıca bir çok yayıncı kuruluş eğitsel amaca hizmet edecek programlar yapmaktadır. Öğretmen Kanalı (Teacher's tv) adlı bir kanal hem öğretmenlere ilkokuma-yazma öğretiminde rehber olurken hem de online adresinden her türlü süreçte kullanılacak materyalleri de sağlamaktadır. (Eurydice, 2009). Türkiye'de de benzer şekilde öğrenci ders ve çalışma kitapları öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. İngiltere'de tüm okullarda öğrencilerin kullanabilecekleri bilgisayarlar mevcut olup, bilgi ve iletişim teknolojileri ile e-öğrenme stratejilerinin eğitimde kullanılmasında hükümetin en büyük yardımcısı BECTA (British Educational Communications and Technology Agency) olup teknolojik olanak ve programların geliştirilip okullara iletilmesinde büyük görevler üstlenmektedir. Bununla beraber BECTA endüstriyel alanda çalışmalar yaparak son çıkan teknolojilerin eğitime uyarlanmasında da büyük görevler üstlenmektedir.

Her ne kadar ulusal program ve Milli Eğitim Bakanlığı ilkokuma-yazma süreçlerinde kullanılacak yöntem ve teknikler ile ilgili öğretmenlere öneriler sunmasa da Department for Children, Schools and Families (DCSF), The Department for Children, Education, Lifelong Learning and Skills (DCELLS), The Department of Education (DE), The Qualifications and Curriculum Development Agency (QCDA), Council for the Curriculum ve Examinations and Assessment (CCEA) gibi kuruluşlar bu konuda öğretmenlere rehberlik etmektedir. Başöğretmenlere ise taslak olarak Primary Framework for Literacy and Mathematics ile bu konuda rehberlik hizmeti sunmaktadır (DfES, 2006). Okullar ayrıca gerektiğinde Bakanlığa bağlı olmayan özel kuruluşlardan da yöntem-teknik konusunda yardım alabilmektedir. Ülkemizde ilk okuma yazma süreçlerinde kullanılabilecek yöntem ve tekniklere ilişkin açıklamalar MEB tarafından uygulamaya koyulan öğretim programları ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer almaktadır.

The Department for Children Schools and Families öğretmenlere ve velilere zorunluluk teşkil etmeyecek şekilde ev ödevleri ile ilgili rehberlik hizmeti sağlamaktadır. Bu hizmetler içinde ev ödevlerinin ne gibi amaçlarla verileceği, ödev çeşitleri, ve verilecek ödev miktarı gibi konular bulunmaktadır (DfEE, 1998c). Buna göre ilk aşama ilkokuma-yazma süreçlerinde verilecek ödevler günlük 10 ila 20 dakika arası olmalı gibi öneriler dikkat çekmektedir (DCSF, 2003). Okuma-yazma dersleri genelde 4 kısımdan oluşmaktadır. Dersin ilk 30 dakikası tüm sınıf beraber çalışır, daha sonra yeteneklere göre sınıf küçük gruplara ayrılır ve bu şekilde 20 dakika

ders işlenir. Son olarak tüm sınıf bir araya gelip 10 dk ders işlenip bitirilir (Grant, 2001).

Yazma öğretimine geçişte önerilen süreç ise şu şekildedir: (DfES, 2004)

- Metin türlerine ve şekillerine aşina olma.
- Okunulan metinleri anlama ve sözel tekrar yapma.
- Öğretmen gösterimi yazı çalışmaları.
- Karalamayı öğretme.
- Yazmayı destekleme.
- Yazmada rehberlik etme.
- Bağımsız yazma.

Okul öncesi okuma yazma çalışmalarında kullanılan konuşma stratejilerine bakıldığında yaygın olarak 5 strateji görülmektedir, bunlar; (The National Strategies, 2008).

1.Book-talk (kitap konuşması)

Book-talk okuma süreçlerinde hem öğrencinin kişisel gelişimini hem de konuşma becerisini geliştiren bir yaklaşımdır. Açık uçlu sorularda uygulanan bu yaklaşım okunan metinlerden öğrenciye açık uçlu sorular sorulması ve alınan cevapları derinleştirilmesine dayalı bir yöntemdir. Ayrıca bu yaklaşımda öğrencilerin verdikleri cevaplar diğer öğrenciler ile tartışılır ve grup çalışması şeklinde sürdürülür.

2.Writer-talk (yazar konuşması)

Bu yaklaşımda okutulan metindeki yazarın duygu, düşünce ve davranışlarının anlaşılması ve empati kurma becerisinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Metinlerde yer alan olay ve durumlarda yazarın ne hissettiği, ne gibi sonuçlarla karşılaştığı ve ne gibi çözüm önerileri aradığı gibi sorular öğrencilere yöneltilerek empatik düşüncelerini geliştirmeyi amaçlar.

3. Storytelling and story-making (hikâye anlatımı-hikâye yazımı)

Öğrencilere okunulan bir hikâyeyi kendi cümleleri ile anlatmalarına ve daha sonra benzer bir hikâyeye yazmalarına dayanan bu yaklaşım hem öğrencilerin özgüven duygularını geliştirmekte hemde yaratıcılık becerilerini geliştirmektedir. İlk olarak öğrenci okunulan bir hikâyeyi aynen olduğu gibi anlatır, diğer basamakta öğrenci mevcut hikâyeyi geliştirerek ve belirli bölümler ekleyerek anlatır en son basamakta ise bu hikâyeden yola çıkarak özgün bir hikâyeye yazarlar ve yazılan hikâyeye okunur.

4. Word and language games (kelime ve dil oyunları)

Kelime ve dil oyunları ile hem öğrencilerin dil becerileri, kelime hazineleri geliştirmekte hemde oyun ihtiyacı giderilmektedir.

5. Role-play and drama (rol oynama ve drama)

İlkokul taslak programında çeşitli drama ve roll play çalışmaları yer almaktadır. Öğretmenler bu çalışmaları yaparken eğitsel amaçların dışına çıkmamalıdır. Okul öncesi dönemde öğrencilere ses ve harfler öğretildikten sonra bunları kavramalarını sağlayacak oyunlar oynatılmaktadır. Oyunlara örnek olarak; kukla yanlış telaffuz ediyor oyununu verebiliriz. Bu oyunda öğretmen eline taktığı kukla ile bir takım basit düzeyde kelimeleri öğrencilere gösterir ve kelimeyi bilinçli olarak yanlış telafüz eder ve öğrencilerden bunu düzeltmesini ve hangi harfin yanlış söylendiğini bulmalarını ister. Okul öncesi foundation döneminde okuma-yazma çalışmaları çoğunlukla oyunlar üzerinden ele alınmaktadır.

İngiltere ve Türkiye’de İlkokuma-Yazma Süreçlerinde Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Sistemleri

İlkokulun ilk yılında ve 1, 2 ve 3 numaralı ana aşamaların sonlarına doğru yasal değerlendirme düzenlemeleri bulunmaktadır. Bu düzenlemeler öğretmen değerlendirmelerini ve bazı durumlarda da dışarıdan düzenlenen ve notlandırılan ya da yürütülen testleri içermektedir. Yeterlilikler ve Öğretim Programı Makamı (QCA), Gal Yeterlilikler, Öğretim Programı ve Değerlendirme Makamı (ACCAC), Kuzey İrlanda Öğretim Programı, Sınavlar ve Değerlendirme Konseyi (CCEA) bu değerlendirme düzenlemeleri gözetim altında tutmaktan sorumlu yasal danışma birimleridir. Temel eğitimde ulusal programla ilişkili ve yasal olarak uyulması gereken bir takım ölçme-değerlendirme kuralları vardır. İlkokuma-yazma sürecinde değerlendirme çalışmaları öğretmenlere ve öğrencilere şu konularda yardımcı olmaktadır. Formal değerlendirmeler ile öğrencinin mevcut durumu belirlenip ilerisi için karar alınabilir ve öğrencilere açık ve anlaşılır geri dönüş verilerek eksiklerini görmesi sağlanır. Ayrıca biçimlendirici değerlendirmeler sonucunda çıkan veriler bir sonraki yıl için tanılayıcı değerlendirmelere temel teşkil eder. Genel değerlendirmeler ise öğretmene, öğrencinin ne bildiğini, ne yapabildiğini ve neleri anladığı konusunda bilgi sağlarayrıca tüm bu değerlendirmeler ile hem öğrencilerin ilke bazındaki durumları karşılaştırılır hem de ileriki süreçte yapılacak olan program geliştirme çalışmalarına yol gösterilmiş olur. Temel eğitim sonunda herhangi bir sertifika verilmemektedir (Eurydice, 2009). İngiltere temel eğitim ilkokuma-yazma öğretiminde üç çeşit değerlendirme sistemi vardır. Bunlar; (Eurydice, 2009) okul giriş değerlendirmesi (temel değerlendirme), ulusal

müfredatta ulaşılması gereken ana hedeflerin değerlendirilmesi ve ulusal müfredatta ara hedeflerin değerlendirilmesidir

Okul giriş değerlendirmeleri

İngiltere temel eğitim sisteminde okulların açıldığı günden itibaren 7 hafta boyunca ilkokuma-yazma becerileri, matematik becerileri, kişisel ve sosyal beceriler ile ilgili değerlendirmeler yapılır. Bu 7 haftalık süreçte toplanan bilgiler ile öğrencilerin yetenekleri, bilgileri ve hazırbulunuşlukları ölçülür ve öğrencilere yönelik programlar hazırlanır.

Ulusal müfredatta ulaşılması gereken ana hedeflerin değerlendirilmesi

Ulusal müfredatta ilkokuma-yazma öğretimi ile ilgili temelde 3 ana beceri göze çarpmaktadır. Bunlar sırasıyla konuşma-dinleme, okuma ve yazma becerisidir. İlk ve ikinci aşamayı tamamlayan öğrencilerin bu temel hedeflere ulaşması gerekmektedir.

Ulusal müfredatta ulaşılması gereken ara hedeflerin değerlendirilmesi

İlkokuma-yazma müfredatında yer alan kazanımların değerlendirilmesinde genellikle öğretmenlerin hazırladığı testler kullanılırken nadiren de olsa ulusal değerlendirmeler kullanılmaktadır. Ulusal değerlendirmelerin temel amacı hem öğretmenlerin ulusal düzeyi görüp kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlamak hem de öğrencilerin ülke bazındaki durumlarını görmektir. İlkokuma-yazma öğretiminde öğretmen değerlendirmeleri gözlem sonuçlarına, sözel çalışmalara ve yazılı çalışmalara dayanmaktadır. İlk aşama sonunda yani öğrenciler 7 yaşlarına geldiklerinde yasal olarak İngilizceden sınıf temelli ve yazılı olarak testlere tabi tutulurlar. Bu testler öğretmen dışında bağımsız bir kurum tarafından hazırlanır ve öğretmen tarafından değerlendirilir. Okuma-yazma öğretimi değerlendirilmede öğretmenler eğitim yılının herhangi bir döneminde okuma, yazma ve konuşma alanlarında yazılı sınavlar yaparlar.

İngiltere ve Türkiye’de Öğrenci Raporları ve Kayıtları

İngiltere’de ilkokuma-yazma öğretimi sürecinde öğretmenler süreç boyunca eğitsel kayıtları tutmak zorundadır. Okulların bu kayıtları saklaması ve eğer istenirse velilere veya öğrencilere vermesi yasal zorunluluktur. Okullarda bu görev genellikle başöğretmenindir. Öğrenci kayıtlarında; öğrencinin ilgileri, güçlü yönleri, gelişimsel süreci, sınıf test sonuçları ve davranış durumları gibi bilgiler yer alır. Kayıt tutma sürecinde okulun görevleri şunlardır: Öğrencilerin ilkokuma-yazma öğretim süreci kayıtları yılda en az bir kere güncellenmelidir. Bu raporlar akademik başarıyı ve becerileri içermelidir. Bunun yanı sıra öğretmenler davranış kayıtları ile birlikte aile kayıtlarını da tutmalıdır. Ancak bu yasal zorunluluk değildir.

Öğrenci yeni bir okula nakil olursa eski okulundaki eğitsel kayıtlar yeni okuluna transfer olur. Bu gönderiler elektronik yollarla iletilirler. Nakilden sonra 15 iş günü içinde iletilmesi gereken bu raporlarda öğrencilerin özel gereksinimleri, ders devam durumları, yerel ve ulusal test sonuçları gibi bilgiler yer alır. Kayıt tutma ile ilgili her türlü bilgiyi aileler ve öğretmenler “teachernet” online rehberlik hizmetlerinden elde edebilirler. Türkiye’de ise kayıt tutma işlemleri okul yönetimi ve sınıf rehber öğretmenin gözetiminde e-okul sisteminden izlenilmektedir

3. SONUÇ

İngiltere’de; tüm kamu ve özel okullar 1883 yılında merkeze bağlanmış ülkemizde ise 3 Mart 1924’te Tevhid-i Tedrisat ile tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. İngiltere’de 1880 Eğitim Yasası ile 5-10 yaş arası tüm çocukların zorunlu temel eğitime alınması zorunluluğu getirilmiştir. Ülkemizde ise zorunlu eğitimin yasallaşması 1913 yılında çıkarılan “İlköğretim İçin Geçici Kanun”un birinci maddesiyle “İlköğretim zorunlu ve devlet okullarında ücretsiz sunulmaya başlanmıştır. 1944 eğitim yasaı ile okullar ilkokul, ortaokul ve yükseköğrenim gibi kısımlara ayrılmış, ülkemizde ise 1961 tarihli 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile ilköğretim okullarının statüleri ve türleri belirlenmiştir. Bu gibi gelişmelere baktığımızda eğitimde ilerleme bazında İngiltere’den geride olduğumuz aşikârdır. Eğitime süreklilik kazandıracak yasal kararların erken alınması hem eğitim sisteminin daha etkili olmasını sağlayacak hem de ileride atılacak adımlara önayak olacaktır. Ülkemizde eğitimsel düzenlemelerin büyük ölçüde Cumhuriyet sonrası yapılması gerek temel eğitimde gerekse diğer kademelerde sistemli ve köklü oluşumların kurulmasını engellemiştir. 1980 yılında İngiltere’de kabul edilen Eğitim Yasası ile yerel yönetimlerin eğitim üzerindeki etkileri azaltılmış ve eğitim aslen merkezi yönetimlere bağlanmış olup okulların bağımsızlıkları ve özgürlükleri artırılmıştır. Ayrıca bu yasa ile okul yönetimlerinin yapısına standart getirilmemiş ve her okulun yönetim yapısını kendisinin kurmasına olanak sağlanmıştır. Ülkemizde ise temel eğitim merkezi sistemler tarafından yönetilmekte, programlar taslak olarak merkez tarafından hazırlanmakta ve okuma-yazma öğretiminde kullanılacak olan yöntemleri belirlemektedir ve öğretmenler ile okullara program konusunda çok az esneklik tanınmaktadır. Bu sorun temel eğitim okuma-yazma öğretiminde büyük sıkıntılara yol açmaktadır. Yapılacak çalışmaların okulun, öğrencilerin ve çevrenin özelliklerine göre uyarlanması gerekliliği göz ardı edilmekte ve tüm ülkede standart bir okuma-yazma çalışması yapılmaktadır. Okuma-yazma öğretimi öğrencilerin dilsel farklılıklarından, çevrenin sosyopolitik durumundan, öğrencilerin ilgi ve becerilerinden etkilenmektedir. Tüm ülkede aynı

programın ve aynı yöntemlerin uygulanması bu gibi bireysel farklılıkları gözardı etmekte ve okuma-yazma çalışmalarında başarısızlıklara yol açmaktadır.

İngiltere’de Türkiye’de olduğu gibi taslak eğitim programı merkezden hazırlanmakta ve okullara dağıtılmaktadır. Ancak İngiltere de dağıtılan taslak programda kazanımlar belirtilmiş olup içerik, süreç ve değerlendirme kısmı okullara ve öğretmenlere bırakılmıştır. Bu konuda bağımsız kuruluşlar öğretmenlere rehberlik edecek kaynaklar sunmaktadır. Bunların yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı tavsiye niteliğinde öneriler sunsa da öğretmenlerin okuma-yazma öğretiminde kullanacağı yöntem ve tekniklerde merkezden belirlenmemekte her öğretmenin kendi seçimine bırakılmaktadır. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı okuma-yazma öğretiminde ses temelli cümle yöntemini zorunlu tutmaktadır ve tüm öğretmenler bu yöntemi kullanmaktadır. Türkiye’de yıllık ders saatleri ve okutulacak derslerin haftalık programları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmekte ve okullar bu programlara uymak zorundadır (TBMM, 2008).

İki ülkenin okul öncesi okuma-yazma kazanımlarına baktığımızda İngiltere okul öncesi öğrencilere hikâye temelli dinleme ve konuşma ile ilgili kazanımlar dikkat çekmekte ve bu süreçte zengin öğrenme ortamları hazırlanması öngörülmektedir. Öğrencilerin okutulan hikayeler hakkında konuşması ve sorulara cevap vermesi istenmektedir. Ayrıca kazanımlarda okul öncesi dönemde sesler ile alfabenin eşleştirilmesi ve bununla birlikte basit kelimelerin öğretilmesi daha sonra cümlelere geçirilmesi öngörülmektedir. Kısaca okul öncesi eğitimde temel kazanımların gerçekleştirilmesi ile öğrenciler ilkokula okuma-yazma bilerek gelmektedirler. Ülkemizdeki okul öncesi kazanımlara baktığımızda ise programda şu uyarı dikkat çekmektedir; “Programda okuma ve yazma öğretimi yoktur. Harfleri göstermek ve harfleri yazdırmak da yoktur.” Okul öncesi eğitim programı kazanımlarında okuma-yazma öğretiminin yerine okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları, kalem tutma, çizme, boyama, katlama, kesme, yapıştırma ve okuma-yazma materyalleri ile aşına olma gibi hedefler dikkat çekmektedir.

İngiltere temel eğitim okuma-yazma kazanımları ulusal müfredatta genel olarak okuma, yazma ve konuşma-dinleme olmak üzere 3 kısma ayrılmaktadır. Ülkemizde uygulanan birinci sınıf ilkokuma-yazma kazanımlarına baktığımızda ise genel olarak 4 kısımdan oluşmaktadır bunlar; hazırlık, sesi hissetme ve tanıma, metin oluşturma, okuryazarlığa ulaşma olarak belirtilmektedir. İngiltere’de uygulanan program kazanımları ile karşılaştırdığımızda hazırlık, sesi hissetme ve tanıma ve metin oluşturma bölümlerini İngiltere’de okul öncesi eğitimde, okuryazarlığa ulaşmanın ise

ilk aşamada verildiği görülmektedir. İngiltere ilk aşama okuma-yazma kazanımları ülkemizde kullanılan kazanımlara göre daha üst düzey becerileri ölçmekte olup genel anlamda okuma-yazma öğretimi yapılmamakta okul öncesi dönemde kazanılan okuma-yazma becerilerini geliştirmeyi ve derinleştirmeyi hedeflemektedir.

İngiltere’de Milli Eğitim Bakanlığı okuma-yazma çalışmaları ile ilgili içerik hazırlamamakta bunu okullara ve öğretmenlere bırakmaktadır. Her okul kendi içeriğini kendi seçme hakkına sahip olup okulun bulunduğu çevre şartlarına ve öğrencilerin özelliklerine göre içerik seçilmektedir. İngilterede gerek online olarak gerekse rehberlik sağlayacak basımların yeterli sayıda olması içerik seçiminde sorunları ortadan kaldırmaktadır. Ülkemizde ise Milli Eğitim Bakanlığı her sene başında okullara uygulanmak üzere öğrenci ve öğretmen klavuz kitapları göndermekte ve bunlara uyulmasını istemektedir. Okulların veya öğretmenlerin özel kuruluşlardan klavuz kitap almaları ya da uygulamaları yasaktır. İller arasında, ilçeler arasında hatta okullar arasında yaşam standartları ve aile statüleri bakımından büyük farklar bulunan ülkemizde merkezden belirlenen ve uygulanması istenilen içeriğin bireysel farklılıkları ön plana alan Milli Eğitim Bakanlığının kendi içinde çelişmesine yol açmaktadır. Klavuz kitaplarının merkezden gönderilmesi bir bakıma öğretmenlerin içerik seçebilecek yeterlilikte olmadığını gibi bir sonuç ortaya çıkarmaktadır.

İngiltere Milli Eğitim Bakanlığı her ne kadar okuma-yazma öğretiminde fonetik yöntemin kullanılmasını önerse de bu yasal zorunluluk olmayıp öğretmenler başöğretmenlerin rehberliğinde sınıf profiline en uygun okuma-yazma öğretim yöntemi ve tekniği kullanmakta özgürdürler. Öğretmenler ayrıca sınıf içinde kullanacakları yöntem ve teknikleri seçerken de öğrencilerin gelişmelerini sağlayacak, bireysel farklılıklara duyarlı olacak şekilde istedikleri yöntem tekniği kullanmakta özgürdürler. Okuma-yazma öğretiminde teknolojinin yadsınamaz etkisinden yola çıkarak tüm okullarda okuma-yazma öğretiminde öğrencilerin kullanacakları bilgisayarlar mevcut olup Milli Eğitim Bakanlığı e-öğrenme ve eğitim teknolojilerinde “BECTA” adlı kuruluştan destek almaktadır. Bu kuruluş Milli Eğitim Bakanlığına eğitim anlamında her türlü bilgi işlem ve teknolojik desteği sağlamaktadır. Ayrıca İngiltere Milli Eğitim Bakanlığı yayınladığı yönerge ile temel eğitim birinci sınıflarda verilecek okuma-yazma ev ödevlerinin 10-20 dakika arasında olması gerektiğini belirtmektedir. Ülkemize baktığımızda Milli Eğitim Bakanlığı bütün ülkede okuma-yazma çalışmalarında ses temelli cümle yöntemini zorunlu tutmaktadır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları okuma-yazma öğretiminde önemli bir değişken olup tüm öğrencilerden aynı yöntem ile okuma-yazma öğrenmesini beklemek yanlış bir tutumdur. Yenilik

ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü İngiltere eğitim sistemindeki BECTA ya karşılık gelmekte ve Türkiye’de eğitimde yapılacak teknolojik atılımları hazırlayan ve uygulayan birimdir. Ayrıca ülkemizde okuma-yazma öğretimi dersi ev ödevleri ile ilgili bir standart olmayıp bu konu öğretmenlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Ev ödevlerinin okuma-yazma öğretimindeki önemi dikkate alındığında bu konunun sistemli bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Türkiye’de MEB eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için FATİH (Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi) projesini uygulamaya koymuştur. FATİH projesi temelde 5 esasa dayanmaktadır bunlar (MEB, 2016):

1. Erişilebilirlik: Her an her yerden, zaman ve araçlardan bağımsız olarak hizmet sunabilmek,
2. Verimlilik: Hedef odaklı, daha verimli çalışma ortamları ve gelişim alanları sunabilmek,
3. Eşitlik (Fırsat Eşitliği): Tüm paydaşların en iyi hizmete erişilebilmesini sağlayabilmek,
4. Ölçülebilirlik: Gelişimin doğru değerlendirilebilmesi için sürecin ve sonuçların doğru ölçülebilmesini sağlamak, buna göre düzgün geri bildirim verebilmek,
5. Kalite: Tüm eğitimin kalitesini ölçülebilir şekilde yükseltmek. Bu 5 esas dikkate alındığında FATİH projesi ile özellikle ilk okuma yazma alanında herkese heryerde okuma yazma eğitim olanakları sunulabileceği, daha verimli ve etkili araç gereçlerin kullanılabilmesi, okuma yazma öğretim süreçlerinin etkili ölçülüp değerlendirilebileceği ve genel anlamda eğitim süreçlerindeki kaliteyi yükselteceği ön görülmektedir.

İngiltere ve Türkiye’de uygulanan okuma-yazma değerlendirme çalışmalarına baktığımızda benzerlikler görmekteyiz. Öncelikle iki ülkede’de yapılan değerlendirmelerin amacı öğrencileri ölçmek değil öğrencilerin mevcut başarı durumlarını belirlemek ve buna uygun dönütler vermektir. Bundan farklı olarak İngiltere’de uygulanan okula giriş değerlendirme çalışmaları ülkemizde uygulanmamakta ve tüm öğrencilere yönelik standart müfredatlar uygulanmaktadır. İlk aşama sonunda ülke çapında İngilizce yeterlilik ile yapılan sınavlarda öğrencilerin ülke genelindeki durumları belirlenmektedir. Ülkemizde buna benzer bir sınav ilköğretim 1 ve 2 de bulunmamaktadır. Ülkemizde de uygulanmakta olan

öğrenci portfolyoları İngilterede’de benzer biçimde uygulanmaktadır. Ayrıca anadili İngilizce olmayan öğrenciler için değerlendirme sistemlerinde uyulması gereken kurallar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiştir. Okuma-yazma çalışmalarını değerlendirirken öğrenciler eğer etkin bir biçimde İngilizce konuşmıyorlar ise öğretmen aile ile iş birliği yaparak çocuğun anadilinde kullandığı dil becerilerini belirlemelidir. Eğer tüm bunlara rağmen dil öğrenmede gecikme yaşıyor ise öğretmen uzmanlar ile iş birliği yapmalıdır. Türkiye’de ise Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine adaptasyonu kapsamında “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi” (PCTES) bağlamında Suriyeli öğrencilere proje illerindeki okul ve kurumlarda (geçici eğitim merkezleri, halk eğitim merkezleri vb.) Türkçe öğretmek ve rehberlik hizmetlerini yürütmek amacıyla “Türkçe Öğreticisi” ve "Rehberlik Danışmanı” olarak görevlendirilmek üzere geçici süreli eğitim personeli istihdam edilmektedir (MEB, 2017).

4. ÖNERİLER

- Öncelikle ülkemizde eğitim sisteminin merkezi yönetim tarafından yönetilmesi ve denetlenmesi kaldırılmalı yerine daha esnek ve her bölgenin eğitim sistemini kendisinin oluşturacağı bir model getirilmelidir. Böylece birbirinden gerek sosyal gerek kültürel farklılıklar gösteren bölgelerde aynı programların uygulanmasının önüne geçilip her bölgenin ihtiyaçlarına uygun programların uygulanması sağlanır.
- MEB merkezden gönderdiği çerçeve programı okullarda yasal olarak uygulanmasını kaldırıp yerine bu çerçeve programa uymak kaydı ile içerik ve süreç bakımından esnetilmiş bir yapıya geçmelidir. Bu modeli uygularken her okula ya da her bölgeye başöğretmenler atanıp bu öğretmenlerin hazırlanacak olan içerik ve süreçlerde öğretmenlere destek olması sağlanmalıdır.
- Ülkemizde ilkokuma-yazma öğretiminde tüm bölgelerde ve okullarda ses temelli cümle yöntemi kullanılmaktadır. Her öğrencinin bireysel farklarına göre eğitim yapılmasını temele alan MEB bu konuda çelişkiye düşmekte ve sadece bir tek yöntem ile öğretmenleri okuma-yazma çalışmalarını uygulamaya zorlamaktadır. Bu konuda MEB okuma-yazma öğretiminde karma yöntemi programa almalı ve her öğretmenin kendi bulunduğu sınıfa göre uygun yöntemi kullanmasına şans tanımalıdır.
- 2018 yılında uygulamaya koyulan Türkçe Öğretim Programı ile MEB yazma biçiminde esnekliğe giderek dik temel harflerin yahut birleşik eğik yazının kullanımını öğretmen inisiyatifine bırakmıştır. Bu bağlamda ilk

okuma yazma öğretiminde de bu esneklik sağlanabilir. Ayrıca okullara uygulanması yasal zorunluluk olarak gönderilen program klavuz kitaplarındaki içerik bölümleri bazı bölgelere uygun düşmemekte ve gerek uygulayıcılara gerekse öğrencilere zorluk çıkarmaktadır. MEB içerik seçimini okullara bırakmalı ve her okulun kendi öğrenci profiline uygun içeriği başöğretmenlerin yardımı ile oluşturulmasına gerekirse özel kurumlar ile birlikte hazırlamasına olanak sağlamalıdır.

- İlkokuma-yazma öğretimi dersinde ev ödevleri ile ilgili bir sistem olmayıp bazı öğretmenlerin okulda öğretilmediği konuları evde ev ödevi olarak verdiği ve öğrencilerin sayfalarca ödevler içinde boğulduğu görülmektedir. MEB ortak bir sistem getirmelidir, bu sisteme göre ortalama günlük 30 dakikalık ödevler verilmelidir.
- Ülkemizde özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgeleri ile Suriyeli göçmenlerin önemli bir kısmının anadili Türkçe olmadığı için ilkokuma-yazma öğretiminde problemler yaşanmaktadır. Bu kapsamda YÖK özellikle Sınıf Eğitimi lisans müfredatına bu konu ile ilgili bir ders ekleyebilir.

KAYNAKLAR

- DFE (1999). *The national curriculum*. London: Department for Education and Employment publishing.
- DFE (2012). National Curriculum for English Key Stages 1 and 2 – Draft. Crown Copyright
- DFE (2012). Statutory Framework for the Early Years Foundation Stage. London
- Eurydice (2005). Key data on teaching languages at school in Europa.
- Eurydice (2010). Organisation of the education system in the United Kingdom–England, Wales and Northern Ireland.
- Eurydice, (2010). Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe, 2009/10
- Eurydice (2011). Teaching Reading in Europe: Contexts, Policies and Practices.
- Falkingham, L. T. ve Reeves, R. (1998). Context analysis a technique for analysing research in a field, applied to literature on the management of R and D at the section level. *Scientometrics*, 42 (2), 97-120.
- Gillard D (2011). Education in England: A brief history
- Grant, K. (2001). *Supporting Literacy A guide for primary Classroom Assistants*. London. Routledge Falmer publishing.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi: Kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Korkmaz, T., (2009). *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış*. Ada, S. ve Baysal, N., (ed.). İngiltere eğitim sistemi.(s.261-287).Ankara.Pegem akademi.
- MEB (2012). 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular – Cevaplar, Ankara.
- MEB (2014). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumların yönetici ve öğretmenlerinin norm kadrolarına ilişkin yönetmelik. Resmi Gazete.
- MEB (2015). İlköğretim Türkçe Dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB. (2016). Fatih Projesi, fatihprojesi.meb.gov.tr. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/proje-hakkinda/> adresinden 26.04.2018 tarihinde erişilmiştir.
- MEB (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), Ankara.
- MEB (2017). Hayatboyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, <http://pictes.meb.gov.tr/www/gecici-sureli-turkce-ogreticisi-ve-rehberlik-danismani-alimina-iliskin-duyuru/icerik/81> adresinden 26.04.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde yeni değerler*, Geliştirilmiş 6. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Seeley, L. (2007). *History of Education*. New York: American book company.
- Shuayb, M. ve O'Donnell, S. (2008). *Aims and Values in Primary Education: England and other countries*, University of Cambridge.
- Şan, A. (2012). İlköğretimde Taşınmalı Eğitim Öğrencilerinin Sorunları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- TBMM (2012). 5/1/1961 Tarihli ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi.
- Toprakçı E. (2006). *Türkiye'de İlköğretim Okulları ve Zorunlu Eğitim*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012). T.C. Resmî Gazete, 28261.
- White, J. (2008). *Aims as policy in english primary aducation*. Cambridge: University of Cambridge.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Gözden geçirilmiş 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

i

İbrahim Halil Yurdakal

Türkiye ve İngiltere Temel Eğitim İlkokuma-Yazma Uygulamalarının Karşılaştırılması

Comparison of Basic Education Reading And Writing Applications .in Turkey And Britain